

IMPRESUM IZLOŽBE

Izložba *Udžbenici i priručnici hrvatske nastave u inozemstvu u 20. stoljeću*

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
18. – 27. rujna 2024.

Organizatori

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Institut za istraživanje migracija
Hrvatska matica iseljenika

Autori izložbe

Prof. dr. sc. Vinko Grubišić
Dr. sc. Vladimir Bubrin

Suradnici u pripremi izložbe

Doc. dr. dc. Renata Burai
Dr. sc. Vesna Golubović
Nela Marasović
Tomislava Žilić

Lektura

Zrinka Mikulić

Grafički dizajn

Goran Hasanec

Tisak

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu

NACIONALNA
I SVEUČILIŠNA
KNJIŽNICA
U ZAGREBU

O izložbi

Izložba *Udžbenici i priručnici hrvatske nastave u inozemstvu u 20. stoljeću* organizirana je uz međunarodnu znanstveno-stručnu konferenciju Škole hrvatskoga jezika i kulture u prekomorskim zemljama uz obilježavanje 50 godina osnivanja Hrvatskih izvandomovinskih škola Amerike i Kanade (HIŠAK-CSAC) koja se 19. i 20. rujna 2024. godine održava u Hrvatskoj matici iseljenika.

Većina izložene građe dio je Zbirke inozemne *Croatice* I Općeg Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu koja u svojem fondu čuva djela hrvatskih autora tiskana izvan granica Hrvatske, djela inozemnih autora s temom Hrvata i Hrvatske (hrvatska knjiga u inozemstvu), iseljenički tisak i tisak hrvatskih manjina i Hrvata izvan Hrvatske. Preostala građa privatno je vlasništvo prof. dr. sc. Vinka Grubišića i dr. sc. Vladimira Bubrina koje će oni nakon završetka izložbe darovati Zbirci inozemne *Croatice*.

Na izložbi su većinom izloženi školski priručnici, udžbenici i školska pomagala priređena uz odobrenje, a nerijetko i uz financijsku pomoć obrazovnih ustanova zemalja u kojima su se predavali odnosno predaju hrvatski jezik i kulturu. U Australiji i Kanadi već od sedamdesetih godina prošloga stoljeća hrvatski jezik prihvaćen je kao školski predmet ravnopravan bilo kojemu drugom školskom predmetu. U vrijeme kada je nastajala većina ovih školskih priručnika i udžbenika, nije bila moguća suradnja s tadašnjim hrvatskim kulturnim i odgojno-obrazovnim ustanovama, što je imalo svoje nedostatke, ali i prednosti u tome što su se hrvatski jezik i hrvatska kultura sagledavali u potpunosti, a ujedno i u neovisnosti od bilo kojih ideoloških primjesa ili pak utjecaja susjednih jezika.

S obzirom na to da je nastava hrvatskoga jezika i kulture obuhvaćala tri do četiri sata tjedno, i to uglavnom subotom, nastojalo se odabirati takve tekstove koji bi što bolje motivirali djecu da uče jezik kao nešto izvan njihova školskog vremena.

Školskim priručnicima nastojalo se obuhvatiti sva jezična govorna područja, ali su tekstovi uglavnom težili učeničkomu poznavanju hrvatskoga standardnog jezika. Nerijetko je iz tih priručnika i udžbenika vidljivo da su se u školama nastojale organizirati priredbe najčešće za Majčin dan, blagdan svetoga Nikole, Božić ili za kraj školske godine. Mnogo se pozornosti posvećivalo slovničkim pravilima, ali je uvijek trebalo paziti da predavanje gramatike bude u skladu s poznavanjem gramatičkih pravila prvoga jezika učenika kojim su se služili uglavnom posvuda, izvan crkve i obiteljskoga doma. Uvijek se nastojalo da nastava hrvatskoga jezika i kulture bude što više u skladu s kulturnim i umjetničkim osobitostima Hrvatske. Pri tome su se trebale uzimati u obzir okolnosti zemlje u kojoj su djeca pohađala redovitu školu, što su ujedno nerijetko bili i zahtjevi odgojnih ustanova određenih zemalja. Polovicom sedamdesetih godina prošloga stoljeća hrvatski jezik i kultura uvodi se u srednje škole Kanade i početkom osamdesetih u srednje škole Australije, a 1983. naporima hrvatskih iseljenika utemeljuje se Prva katedra hrvatskoga jezika u svijetu na Sveučilištu Macquarie u Australiji i 1988. godine na Sveučilištu Waterloo u Kanadi, pa je i za tu razinu trebalo prirediti priručnike i udžbenike koje su odobrile državne ustanove. Neki od njih izloženi su i na izložbi. Za studij hrvatske renesanse priređena je i trojezična čitanka hrvatske renesanse *Dike ter hvaljen'ja*, gdje je dostupna izvorna inačica teksta s prijevodom na suvremeni hrvatski i engleski jezik s rječnikom pojmova koji su različiti od suvremenoga hrvatskog jezika.

Osim udžbenika i priručnika za škole, na izložbi se mogu vidjeti i druga značajna publicistička dostignuća Hrvata u dijaspori, među kojima se ističu fotomonografija *Croatians in America* Vladimira Novaka o Hrvatima u Sjedinjenim Američkim Državama i u Hrvatskoj vrlo rijetko spominjana *Hrvatska čitanka* Ante Kadića koja je nastala i objavljena izvan HIŠAK-ovih i općenito izvan hrvatskih izdanja. Pravi je poetski doživljaj nedavno objavljena antologija hrvatske poezije na engleskome jeziku pod nazivom *The Canon of Croatian Poetry, 1450-2000*, za koju su pjesme odabrali i preveli bračni par Ivo i Vinka Šoljan.

Nadamo da će vas izložba približiti dugogodišnjim kulturnim i odgojno-obrazovnim ostvarenjima Hrvata u prekoceanskim zemljama.